

II. Аркас Микола Андрійович

Молодший брат Захарія Андрійовича Аркаса, батько Миколи Миколайовича Аркаса – **Микола Андрійович Аркас** (1816-1881)¹ – адмірал, генерал-ад'ютант, у 1871-1881 рр. був військовим губернатором міста Миколаєва, головним командиром Чорноморського флоту і портів.

Він також активно, хоч і дещо побіжно, займався науковою діяльністю, публікував свої військово-історичні твори. Так, у часописі “Морской сборник” були вміщені такі статті М.А. Аркаса:

“Описание маневров двух соединенных дивизий Балтийского флота” (1853);

“Турецкий, греческий и неаполитанский флоты в 1852 году” (1853);

“Размышления о приготовлениях к дальнему вояжу” (1854);

“Артиллерийские учения” та ряд інших.

Він на свої кошти видав працю брата З.А. Аркаса “Описание Ираклийского полуострова и древностей его”. На цій книзі брата Захарія Андрійовича батько Миколи Миколайовича зробив дарчий напис синові з побажанням теж мати власний творчий доробок, що став добрим знаменом. Кошти від цього видання передав Одеському товариству історії і старожитностей та Херсонському музею. До речі, останньому, як і Миколаївському, пізніше були передані колекції коштовностей Аркасів.

Як і брат, був членом Одеського товариства історії і старожитностей. Звичайно, все це не могло не справити певного впливу на формування сина Миколи як майбутнього історика.

Надзвичайно багато зробив для розбудови Миколаєва, його благоустрою. Заклав перший у місті сквер напроти теперішньої Першої української гімназії, який назвали тоді Аркасівським (тепер – Сиваський), та багато ін.

Микола Андрійович Аркас

Всіляко підтримував розвиток освіти, охорони здоров'я в Миколаєві. Був обраний почесним громадянином міста.

Радянська влада ну ніяк не могла йому пробачити, що за нього в Миколаєві були страчені засуджені в Одесі народовольці Логовенко і Віттенберг.

Та ще й царський адмірал, особистий друг царя?! Ну це вже просто занадто! Тому геть його з пам'яті людської на многії літа! Але, як виявилось, не назавжди.

Пам'ять про цю непересічну особистість, яка чимало зробила для розвитку м. Миколаєва, освіти, охорони здоров'я, благоустрою міста, до того ж почесного його громадянина, як і раніше, залишається повністю не вшанованою.

Що ж стосується М.А. Аркаса як історика, одного з найактивніших членів Одеського товариства історії і старожитностей, то про це більш-менш конкретну розмову веде завідувач кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова В.М. Хмарський у вже вказаній монографії. До речі, він 24 березня 2004 р. захистив докторську дисертацію на тему "Археографічна діяльність наукових установ на Півдні України у ХІХ – на початку ХХ ст." (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук. – Одеса, 2004). У роботі мова йде про кількох миколаївських істориків, так чи інакше причетних до Одеського товариства історії і старожитностей (З.А. Аркас, М.А. Аркас, М.М. Кир'яков, І.Л. Борщак, М.Є. Слабченко).

На с. 79, 89 і 119 цієї книжки розповідається про діяльність М.А. Аркаса як члена комісії з трьох осіб для перегляду Статуту Товариства наприкінці 60-х років ХІХ ст., члена комісії з упорядкування Решетилівського архіву, як активного члена Товариства до середини 80-х років ХІХ ст.

1

Див. докладніше праці Шкварця В.П., Березовської Т.В., що